

JOSEPH
HAYDN
ivan supek
VELIKI
SIMFONIČAR

Veliki dirigenti iz prve polovice XX. stoljeća nisu ni odveć cesto ni uspješno izvodili Haydna. Od zapisa na pločama spomenimo neke od rijetkih velikih izvedbi: W. Furtwängler - "Simfonija br. 88" (DG Mono 447 439), B. Walter - "Simfonije br. 88 i 100" (CBS 60 501), J. Krips - "Simfonija 104" (Chesky CD16), G. Szell - "Simfonije 93, 95 i 97" (Sony SBK 67175), i tek još poneka. Izuzetak su Eugen Jochum i Thomas Beecham koji kasne Haydnove simfonije izvode i snimaju s velikim uspjehom. Jochum poletnim pristupom brzih tempa naglašava arhitekturu Haydnovih "Londonskih" simfonija ("Simfonije br. 93-104", DG 437 201), dok Beecham majstorskim fraziranjem naglašava detalje (EMI mono CMS7 64389 i EMI Stereo CMS7 64066). Beechamovu tradiciju magistralno nastavlja dirigent mlade generacije Colin Davis. Ukoliko više volite zvuk velikog modernog orkestra, Davisov ciklus "Londonskih simfonija" (Philips 442 611/442 614) možda je i ponajbolji izbor. Ova izvedba zaista može stati uz bok izvedbama Beechama i Jochuma, a i Philipsova snimka je ipak nešto bolja.

Preokret u načinu sviranja donosi jedan od najvećih pothvata i dostignuca fono-ere - integralna snimka svih Haydnovih simfonija u izvodenju Antala Doratija (na slici) s Philharmoniom Hungaricom ("Simfonije br. 1-104", DECCA 448 531). Zajedništvo Antala Doratija, učenika Béle Bartóka, Zoltána Kodályija, orkestra sastavljenog od mađarskih glazbenika izbjeglica i muzikologa H. C. Robbinsa Landona, koji je pročitao i priredio notni zapis, rezultiralo je izvedbama neprolazne vrijednosti. To su profinjene izvedbe velike vitalnosti i spontanosti, koje

vjerno odražavaju radost zajedničkog muziciranja glazbenika koji dolaze iz istog kulturnog kruga kao i kompozitor i koji u potpunosti razumiju i osjećaju njegov idiom. Ciklus je snimljen početkom 1970-ih godina i diskofili su po prvi put mogli čuti sjajne izvedbe svih Haydnovih ranih simfonija, a posebice simfonija "Sturm und Drang", prvog velikog vrhunca u njegovom stvaralaštvu. Njegov zemljak Adam Fischer nastavlja baš takvu tradiciju i snima sve Haydnove simfonije s Austro-Hungarian Orchestra (glazbenici iz Vienna Philharmonic, Vienna Symphony i Hungarian State Symphony orkestrara) u samoj Esterházyjevoj palači (Brilliant Classics 99925 na 33 CD-a). Naročito su dobre kasnije izvedbe i snimke.

Antal Dorati okrenuo je novu stranicu u izvođačkoj praksi, koju su spremno iskoristili mladi izvođači na autentičnim instrumentima. Ti prvi pokušaji cesto su bili nezgrapni i bez dovoljno humora i kolorita, toliko nužnih u Haydnovim simfonijama. Kako je iskustvo i tehnika izvodaca na autentičnim instrumentima rasla, tako su sazrijevale i njihove izvedbe Haydna, pa danas imamo čitav niz vrlo uspješnih snimki. Spomenut ću samo dvije izvanredne izvedbe ciklusa koji se još uvijek snimaju: Roya Goodmana s Hanover Bandom na Hyperionu i Sigiswalda Kuijkena za Virgin/EMI. Goodmanov ciklus simfonija je potpuniji, a i izvedbe su ujednačenije. Dramatične su, prostornog i bogatog zvuka, bliže po pristupu i zvuku izvedbi Doratija s modernim orkestrom. Kuijken pak naglašava radost muziciranja i humor Haydnovih simfonija, što naročito dolazi do izražaja u "Simfonijama br. 82 - 87", takozvanim "Pariškim".

ANTONIO JANIGRO & SIMFONIJSKI ORKESTAR RADIJA ZAGREB

Za kraj sam ostavio ponajbolje, "Sturm und Drang" "Simfonije br. 44 - 49" u izvedbi Simfonijskog orkestra Radio Zagreba pod vodstvom maestra Antonija Janigra (Vanguard/Sony SVC 5/6). Izvedbe su snimljene u kolovozu 1963. godine u Zagrebu za prestižnu ediciju Vanguard Classics pod nazivom "Historical Anthology", koja je tada sustavno snimala sva najvažnija djela zapadne glazbe, držeći se dva načela: neprijeporne muzikološke vrijednosti djela i izvrsnosti same izvedbe. Koristili su se originalni notni zapisi i autentični instrumenti kad je to bilo moguće. I zaista, i izvedba i snimka su izvrsne, pa se često pitam nije li referentna izvedba svih Haydnovih simfonija mogla biti snimljena 10-tak godina ranije nego što se to zaista dogodilo, i to u našem Zagrebu.

Antonio Janigro i u ovim maestralnim izvedbama dokazuje se kao inteligentan izvođač koji zna biti strastven i uzburkan kada to treba, a to ove Haydnove molske simfonije upravo i traže. Naime, važno je to prepoznati što nažalost mnogi drugi izvođači to ni danas neuspijevaju. To je jedan drugačiji uznemireni i nervozan Haydna koji će potom ponovo nestati i ostati "klasično" smiren i odmjeren sve do kraja svog dugotrajnog i plodnog stvaralaštva. Janigro zajedno sa svojim zagrebačkim orkestrom to sjajno čini i ostavlja nam baštinu kakvu, bojim se, mi danas ni približno ne znamo (i ne želimo) stvarati.